

1 PRÁVNÍ RÁMEC UPRAVUJÍCÍ STÁTNĚ ZAMĚSTNANECKÉ POMĚRY VE VEŘEJNÉM SEKTORU

Pojem veřejná správa má své kořeny v římském právu a jedná se o správu lidské společnosti zorganizované ve stát se státním zřízením a je základním pojmem správního práva.¹ Císařové, počínaje Augustem, cílevědomě vytvářeli systém centrálních úřadů, v nichž byli úředníci jmenováni v závislosti na vůli císařského dvora a byli za svou práci placeni z císařské pokladny. Císařská římská administrativa zavedla např. kariérní řád (*cursus honorum*).² Jedná se o typický nástroj v kariérních systémech³ státně zaměstnaneckých poměrů. Veřejnou správu charakterizuje funkce mocenská, ochranná, organizační, regulační a služba veřejnosti.⁴ Z pohledu systému veřejné správy, pro účely této publikace, bude klíčový systém personální, organizační a systém správních činností. Potřebné je i připomenout dělení práva (právní dualismus) na právo veřejné a soukromé, které je v oblasti regulace personálního řízení ve veřejném sektoru klíčové, protože právo veřejné používá odlišné principy a zásady, legislativní nástroje a oblast rozhodování. Služební poměry řadíme do práva veřejného a zaměstnanecké smluvní vztahy ve veřejném sektoru řadíme do práva soukromého. Ve veřejném sektoru dělíme zaměstnanecké vztahy na: služební poměry a pracovní poměry. Souhrnně je lze označit za státně zaměstnanecké poměry. Slučujícím prvkem jsou pro státně zaměstnanecké poměry definovaná práva a povinnosti, omezení jiné výdělečné činnosti a plat z veřejných prostředků. Systém organizační upravuje subjekty působící ve veřejném sektoru podle kompetencí a v této publikaci se zaměříme na tři základní pilíře pro výkon státní moci, a to na ozbrojené a bezpečnostní síly (vojáky z povolání a příslušníky bezpečnostních sborů), státní a územní aparát (státní zaměstnanci a úředníky územních samosprávných celků) a soudy (soudce). Systém správních činností je typickým znakem pro výkon

¹ HORZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V.: *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-459-6., s. 13.

² POMAHAČ, R.: *Základy teorie veřejné správy*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-330-8, s. 23.

³ Systémy státní služby v zemích EU se běžně dělí na „kariérní“, „poziční“ a „smíšený“. Kariérní řád se vyskytuje v kariérových systémech. Např. Belgie, Francie, Irsko, Lucembursko atd. (in) HALÁSKOVÁ, M.: *Veřejná správa v Evropské unii*. Opava: Optyis, 2009. ISBN 978-80-85819-77-9, s. 25.

⁴ KÁŇA, P., KALOUSKOVÁ, P.: *Základy veřejné správy. Výbrané kapitoly veřejné správy pro studium na středních a vyšších odborných školách*. 5., aktualizované vydání. Ostrava: Montanex, 2019. ISBN 978-80-7225-465-1, s. 9–10.

veřejného sektoru směrem k obyvatelstvu a regulaci uvnitř veřejné správy (např. nařízení, vyhláška, správní akt a rozhodnutí).

Hendrych rozděljuje veřejnou správu z několika hledisek, a to z pohledu organizačního (kdo rozhoduje a kde se rozhoduje), právní formy (veřejné a soukromé právo) a úkolů veřejné správy (kompetence).⁵ Pro veřejný sektor je také typické rozhodování, které se objevuje i v moci soudní. Pro rozhodování slouží procesní právní normy, kterými jsou správní řád,⁶ občanský soudní řád a trestní řád.⁷

Pokud zvláštní zákon upravuje vlastní procesy správního řízení jiným způsobem, použijí se pravidla zvláštního zákona, v ostatních případech se postupuje podle správního řádu. Takovým zvláštním zákonem v oblasti řízení lidských zdrojů ve veřejném sektoru je zákon o vojácích z povolání, zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, zákon o státní službě a zákon o zahraniční službě. V oblasti personalistiky se správní řízení nevyužije při vzniku pracovního poměru soudců a úředníků ÚSC a zaměstnanců ve státní službě, kteří nevykonávají činnosti podle zákona o státní službě nebo zákona o zahraniční službě.⁸ Správní řízení je tedy typické pro oblast veřejného práva a tím také do něho začleňuje služební poměry. Správní řízení má dlouhou historii a datujeme ho už od 18. století.⁹

V běžné praxi pak personalisté používají rozlišení na ty zákony, kde věc není upravena nebo zakázána v zákonné normě, a tudíž je povolena (soukromoprávní povaha – zákoník práce), a na ty, kde lze jednat pouze tak, jak je zákonem uloženo a subjekt ani objekt práva se od nich nemůže odchýlit (veřejnoprávní povaha – služební poměry).

Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon. Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.¹⁰

Organizace veřejné správy je, jak z výše uvedeného vyplývá, hierarchicky členěná a panuje v ní zákon nadřízenosti a podřízenosti. Pokud se zaměříme pouze na typy organizačních struktur, například správních úřadů, je patrné, že práce v těchto organizacích probíhá vertikálně, a tudíž i personální řízení je hierarchické. Organizace veřejné správy je regulována normami, ať už ústavními, zákonnými, prováděcími předpisy, tak i vnitřními předpisy. Zákony upravující služební poměry jsou pak závazné, určují zástupcům veřejného sektoru (služebním orgánům nebo služebním funkcionářům) mantinely práce, organizaci, procesy a řízení lidských zdrojů, ale i práva a povinnosti atd.

⁵ HENDRYCH, D. a kol.: *Správní právo*. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 7.

⁶ Důvodem přijetí správního řádu byla nutnost reagovat na změnu koncepce a organizaci veřejné správy, protože bylo zapotřebí optimalizovat procesy pro její výkon uvnitř i navenek v rámci veřejné správy. (Důvodová zpráva k zákonu č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.)

⁷ HENDRYCH, D. a kol.: *Správní věda. Teorie veřejné správy*. 4., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-561-0, s. 100.

⁸ Srov. např. ustanovení § 5 zákon o státní službě a ustanovení § 41 zákona o zahraniční službě.

⁹ HENDRYCH, D. a kol.: *Správní věda. Teorie veřejné správy*. 4., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-561-0, s. 101.

¹⁰ Srov. článek 2 odst. 3 a odst. 4 Ústavy ČR.

Tendence celou veřejnou správu, z pohledu řízení lidských zdrojů, zajistit a regulovat veřejnoprávními normami byla ukončena přijetím zákona o státní službě (2014) a jejím zvláštním zákonem o zahraniční službě (2017).

1.1 Zákon o vojácích z povolání

Zákon o vojácích z povolání zavádí typický služební poměr spadající do oblasti práva veřejného a vychází z ústavního pořádku a zákona o bezpečnosti České republiky.¹¹ Služební poměr vzniká rozhodnutím (vrchnostenský aspekt), procesy jsou zajišťovány i jinými veřejnoprávními předpisy (trestním řádem¹², zákonem o přestupcích¹³) správním řádem¹⁴ a z pohledu systému řízení lidských zdrojů ho lze řadit blíže ke kariéernímu systému. Voják z povolání vykonává službu podle potřeb České republiky na území České republiky nebo v zahraničí (OSN, NATO, EU) v ozbrojených silách ČR; v Ministerstvu obrany; ve vojenských školách; Vojenské policii nebo Vojenském zpravodajství.¹⁵ Voják je tedy osoba s přiznanou vojenskou hodností, která složila slavnostní přísahu a slouží k obraně obyvatelstva a vlasti a jeho služební vztah se řídí zákonem o vojácích z povolání. Zákon o vojácích z povolání odkazuje na zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů zejména v oblasti výsluhových náležitostí¹⁶ nebo zvláštní dispozice.¹⁷ Naopak zákon o zahraniční službě odkazuje na zákon o vojácích z povolání s ohledem na úpravu „dispozice“.¹⁸ Služební poměr vojáka z povolání je v některých institutech podobný starému zákoníku práce v oblasti náhrady škody a ochrany bezpečnosti zdraví při výkonu služby z čehož lze dovodit, že sloužil jako inspirace při tvorbě zákona o vojácích z povolání.¹⁹ Do přijetí zákona o vojácích z povolání byly služební poměry vojáků právně upraveny v několika zákonných normách a vyhláškách.²⁰ Zákon o vojácích z povolání tak upravuje oblast řízení lidských zdrojů komplexněji, a to od vzniku služebního poměru po jeho skončení, o čemž svědčí i systematika zákona rozdělená do jednotlivých, logicky uspořádaných částí.

¹¹ Srov. zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.

¹² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

¹³ Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.

¹⁴ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

¹⁵ Srov. ustanovení § 6 zákona o vojácích z povolání.

¹⁶ Srov. ustanovení § 135 zákona o vojácích z povolání.

¹⁷ Srov. ustanovení § 10a zákona o vojácích z povolání.

¹⁸ Srov. ustanovení § 52 odst. 3 zákona o zahraniční službě.

¹⁹ Srov. ustanovení § 170 až ustanovení § 175 a ustanovení § 179 až 185 zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce.

²⁰ Např. zákon č. 7/1996 Sb., o některých poměrech vojáků; zákon č. 92/1994 Sb., branný zákon; vyhláška č. 7/1996 Sb., o peněžních a naturálních náležitostech vojáků v činné službě a žáků vojenských škol, kteří nejsou vojáky.

1.2 Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů upravuje služební poměry osob vykonávajících službu v bezpečnostních sborech, mezi něž řadíme Policii ČR; Hasičský záchranný sbor ČR; Celní správu ČR; Vězeňskou službu ČR; Generální inspekci bezpečnostních sborů; Bezpečnostní informační službu a Úřad pro zahraniční styky a informace.²¹ Jedná se o vztah veřejnoprávního charakteru, který se procesně řídí správním řádem. Služební poměr vzniká rozhodnutím služebního funkcionáře,²² tedy vrchnostensky. Oblast kázeňské odpovědnosti je propojena se zákonem o odpovědnosti za přestupky,²³ přestože se takové řízení projednává v kázeňském řízení.²⁴ Služební poměr příslušníků byl dříve upraven zákonem z roku 1959, ale např. práva a povinnosti byly upraveny vnitřními předpisy Ministerstva vnitra.²⁵ Teprve po vzniku starého zákoníku práce v roce 1965 byl přijat zákon o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti.²⁶ V devadesátých letech minulého století se služební poměry příslušníků bezpečnostních sborů řešily odděleně,²⁷ až do současného, uceleného zákona.²⁸

Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů odkazuje na zákon o vojácích z povolání zejména v oblasti započitatelné praxe u výsluhových náležitostí.²⁹ Ucelený zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů z pohledu personální práce upravuje služební poměr od jeho vzniku přes procesy po dobu trvání služebního poměru až po jeho skončení. Z pohledu systému jde spíše o kariérní systém postavený na principu zajištěného platového a kariérního růstu, celoživotního zaměstnání a výsluhových náležitostí.

1.3 Zákon o soudech a soudcích

Zákon o soudech a soudcích svou systematikou neřeší pracovněprávní vztahy, neboť ty se řídí zákoníkem práce³⁰ a platové náležitosti soudců upravuje zvláštní právní

²¹ Srov. ustanovení § 1 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

²² Srov. ustanovení § 17 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

²³ Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.

²⁴ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

²⁵ Zákon č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků.

²⁶ Zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti.

²⁷ Zákon č. 186/1992 Sb. řešil služební poměr členů Policie ČR a Vězeňské služby ČR; zákon č. 113/1997 Sb. služební poměr příslušníků Celní správy ČR; zákon č. 238/2000 Sb. služební poměr Hasičského sboru.

²⁸ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

²⁹ Srov. ustanovení § 10, § 11, § 80, § 156, § 161 až § 163 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

³⁰ Srov. ustanovení § 84 zákona o soudech a soudcích.

předpis³¹ společně např. s platy členů vlády, zákonodárného sboru nebo prezidenta republiky. Z aspektu systematiky se výrazným způsobem odlišuje od předchozích dvou právních norem. Z personálního pohledu se nejedná o ucelenou normu, která by poskytla okamžitý vhled do vztahů a personálního řízení. Zákon o soudech a soudcích ale upravuje jmenování soudců,³² přidělování soudců k jednotlivým soudům;³³ práva a povinnosti;³⁴ kárnou odpovědnost;³⁵ zánik funkce soudce³⁶ atd. Samostatný zákon o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství³⁷ jen dokládá roztržičnost úpravy pro osoby působící v české justici. Pokud by se někdy uzákonil zvláštní právní předpis pro osoby působící v justici, tato ucelená úprava speciálního justičně-personálního zákona by mohla vést i ke zřízení vlastního soudního úřadu, který by spravoval, nezávisle od moci výkonné (Ministerstva spravedlnosti), určité správní a personálně organizační úkony, jež by podporovaly nezávislost moci soudní i z organizačně-personálního pohledu.

Soudce je jmenován do funkce prezidentem republiky bez časového omezení. Své funkce se ujímá složením slibu.³⁸ Přestože se nejedná o služební poměr, některé prvky veřejnoprávního charakteru přece jen obsahuje i s atributy kariérního systému. Složení slibu, kárná odpovědnost, vysoké požadavky upravené zákonnými normami, omezení výdělečné činnosti, práva a povinnosti soudců opravené zákonem, to vše jsou prvky nesoucí veřejnoprávní aspekty. Smluvní vztah je v podstatě jediným (personálním) atributem, který spadá do oblasti soukromého práva vztahující se na soudce. Tím je v přeneseném slova smyslu podobný zákonu o úřednících územně samosprávných celků. Zákon o soudech a soudcích uvádí, že funkce soudce je výkonem veřejné funkce.³⁹ Zákoník práce je tedy subsidiárním zákonem k zákonu o soudech a soudcích. To znamená, že se zákoník práce u soudců použije v těch případech, kde to zákon o soudech a soudcích nevyklučuje, stejně jako u úředníků ÚSC.

1.4 Zákon o státní službě

Zákon o státní službě⁴⁰ je druhým nejmladším zákonem upravujícím služební (i pracovní) poměry ve veřejném sektoru. Svoji systematikou je podobný zákonu o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Spadá do oblasti práva veřejného,

³¹ Srov. ustanovení § 75 zákona o soudech a soudcích.

³² Srov. ustanovení § 63 zákona o soudech a soudcích.

³³ Srov. ustanovení § 67 až ustanovení § 70b zákona o soudech a soudcích.

³⁴ Srov. ustanovení § 79 až ustanovení § 83 zákona o soudech a soudcích.

³⁵ Srov. ustanovení § 86 zákona o soudech a soudcích.

³⁶ Srov. ustanovení § 94 zákona o soudech a soudcích.

³⁷ Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství.

³⁸ Srov. čl. 93 odst. 1 Ústavy ČR.

³⁹ Srov. ustanovení § 74 zákona o soudech a soudcích.

⁴⁰ Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě.

tedy lze činit pouze takové personální kroky, které jsou zákonem o státní službě upraveny. Druhý nejmladší zákon na svoji slávu poměrně dlouho čekal, přestože jeho předchůdce, služební zákon, byl přijat již v roce 2002, jeho účinnost byla několikrát odložena.⁴¹ Zákon o státní službě upravuje služebně právní poměry státních zaměstnanců vykonávajících státní správu ve správních úřadech.⁴² Státní zaměstnanec ve správním úřadu, stejně jako voják z povolání nebo příslušník bezpečnostních sborů, má služební poměr k České republice. Státní zaměstnanec je povinen složit slib⁴³ a jeho služební poměr vzniká rozhodnutím služebního orgánu⁴⁴ (vrchnostenský charakter). Procesy ve služebním poměru se řídí správním řádem subsidiárně.⁴⁵ Vlastní vztah má i k zákonu o přestupcích, zejména v oblasti kárného řízení.⁴⁶ Delegační princip se uplatňuje ve vztahu k zákoníku práce, zejména v oblasti cestovních náhrad;⁴⁷ dovolené;⁴⁸ odpovědnosti za škodu;⁴⁹ bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.⁵⁰ Z pohledu personálního systému lze řadit zákon o státní službě do oblasti smíšeného systému s větší inklinací ke kariéernímu systému. Prvky pozičního systému (merit systém⁵¹) byl ukotven novelou, která znatelným způsobem rozšířila okruh osob, jež se mohly začít ucházet o místa představených v druhých kolech výběrových řízení, a tím podložila uznatelnost praxe ze soukromého sektoru, čímž reagovala na personální nedostatečnost i díky nízké míře nezaměstnanosti.⁵² Zákon o státní službě má komplexní personální úpravu od vzniku služebního poměru; kárné odpovědnosti; práv a povinností státních zaměstnanců až po skončení služebního poměru.

V porovnání s původním služebním zákonem se liší například umístěním sekce pro státní službu v Ministerstvu vnitra, přičemž původní služební zákon obsahoval Generální ředitelství, jako organizační jednotku v Úřadu vlády.⁵³

⁴¹ Zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon).

⁴² Srov. ustanovení § 1 zákona o státní službě.

⁴³ Srov. ustanovení § 32 zákona o státní službě.

⁴⁴ Srov. ustanovení § 23 zákona o státní službě.

⁴⁵ Srov. ustanovení § 160 zákona o státní službě.

⁴⁶ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

⁴⁷ Srov. ustanovení § 151 až 154, § 173 až 176 a § 178 až § 189 zákoníku práce.

⁴⁸ Srov. ustanovení § 211 písm. a) a b) a § 212 až § 223 zákoníku práce.

⁴⁹ Srov. ustanovení § 123 zákona o státní službě.

⁵⁰ Srov. ustanovení § 113 zákona o státní službě.

⁵¹ Merit systém (poziční) je typický pro Finsko, Itálii, Nizozemsko, Švédsko, Spojené království, Estonsko. Vyznačuje se tím, že lze přijímat zaměstnance i na vyšší pozice, pro speciální místa se vyžadují speciální dovednosti, uznává se předchozí profesní zkušenost i mimo veřejný sektor. (in) HALÁSKOVÁ, M.: *Veřejná správa v Evropské unii*. Opava: Optys, 2009. ISBN 978-80-85819-77-9, s. 25.

⁵² Zákon 35/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 150/2017 Sb., o zahraniční službě a o změně některých zákonů (zákon o zahraniční službě).

⁵³ Srov. ustanovení § 11 služebního zákona.

1.5 Zákon o zahraniční službě

Speciální úprava (*lex specialis*) k zákonu o státní službě je zákon o zahraniční službě a nejedná se o komplexní právní úpravu zaměstnaneckých vztahů.⁵⁴ Jedná se o nejnovější právní normu, upravující služební i pracovní poměry v Ministerstvu zahraničních věcí vztahující se na všechny zaměstnance ve služebním i pracovním poměru. Zvláštní úprava vznikla z několika důvodů. V prvé řadě se jednalo o potřebu upravit služební nebo pracovní vztahy osob vykonávajících zahraniční službu. Potřeba se týkala i úpravy zřizování zastupitelských úřadů České republiky v zahraničí a řešení nově konzulární služby, jako svébytnou oblast spadající do kompetence Ministerstva zahraničních věcí. Rovněž byla nezbytná transpozice směrnice Rady (EU) 2015/637 o opatřeních v oblasti koordinace a spolupráce, s cílem usnadnit konzulární ochranu nezastoupených občanů Evropské unie ve třetích zemích. Legislativní proces proběhl velice rychle, trval pět měsíců. Předmětem úpravy je pak úprava zásad a způsob výkonu zahraniční služby; postavení; zřizování a rušení zastupitelských úřadů; výkon konzulární služby; služební a pracovní vztahy v souvislosti s výkonem zahraniční služby a přiznávání a propůjčování diplomatických a konzulárních hodností.⁵⁵ V personální oblasti zákon o zahraniční službě reflektoval dosavadní praxi v Ministerstvu zahraničních věcí a ukotvil terminologii, která byla běžně používána v oblasti označování pracovníků v ministerstvu (diplomatický pracovník, administrativně technický pracovník a místní síla) nebo byla zdomácnělá (atašé, rada) a převzata z cizích jazyků (*persona non grata*). Jedná se rovněž o zákon spadající do oblasti veřejného práva. Stejným způsobem jako zákon o státní službě umožňuje obsazování míst v pracovním poměru, a to zejména v zájmu České republiky, ve které promítá pravomoci prezidenta při obsazování míst vedoucích zastupitelských úřadů.⁵⁶ Rada ustanovení má delegační charakter na zákoník práce.⁵⁷ V plné šíři využívá správního řádu, jako subsidiárního zákona. Nejpraktičtější důvod vzniku zákona o zahraniční službě je obsažen v ustanovení o personální radě, které zmocňuje ke vzniku služebního předpisu stanovujícího podrobný popis výběrových řízení.⁵⁸ Vlastní právní úprava, výrazně se lišící od systému výběrových řízení podle zákona o státní službě, odráží flexibilitu v mobilitě lidských zdrojů uvnitř Ministerstva zahraničních věcí a vysílání expertů z ostatních ústředních orgánů státní správy a dalších organizací. Má čtyři zmocňovací ustanovení ke vzniku podzákonné normy, a to vyhlásek. Zavádí řadu personálních institutů (např. zvláštní zmocněnec;⁵⁹ diplomatický pracovník s přiznanou diplomatickou hodností velvyslanec;⁶⁰ překlenovací místo⁶¹). Rozšiřuje

⁵⁴ Zákon č. 150/2017 Sb., o zahraniční službě.

⁵⁵ Srov. ustanovení § 1 zákona o zahraniční službě.

⁵⁶ Srov. článek 63 odst. 1 písm. e) Ústavy ČR.

⁵⁷ Např. ustanovení § 52 odst. 2 a ustanovení § 58 odst. 1 zákona o zahraniční službě.

⁵⁸ Srov. ustanovení § 34 odst. 8 zákona o zahraniční službě.

⁵⁹ Srov. ustanovení § 43 zákona o zahraniční službě.

⁶⁰ Srov. ustanovení § 44 zákona o zahraniční službě.

⁶¹ Srov. ustanovení § 36 zákona o zahraniční službě.

práva a povinnosti upravené v zákoně o státní službě pro zaměstnance vykonávající službu nebo práci v rezortu Ministerstva zahraničních věcí.⁶² V Ministerstvu zahraničních věcí byla po vzoru jiných států tendence a snaha o vznik samostatné právní úpravy, zejména okolo roku 2002, kdy vznikl služební zákon, nikdy se ale nezrealizoval a neexistoval v paragrafovém znění, jednalo se o analýzy, které měly sloužit jako podklad pro vznik samostatného zákona. Při vzniku zákona o zahraniční službě již tyto analýzy byly překonané a zákon vznikl jako speciální právní norma k zákonu o státní službě, nikoli jako samostatný a svébytný zákon. Principy a zásady zákona o zahraniční službě jsou: věrnost České republice;⁶³ flexibilita;⁶⁴ předvídatelnost;⁶⁵ profesionalita.⁶⁶ Z pohledu systému jde o kombinovaný model s větší inklinací k systému kariéernímu.

1.6 Zákon o úřednících územních samosprávných celků

Zákon o úřednících ÚSC je zvláštní právní normou (*lex specialis*) k zákoníku práce. V zákoně o úřednících ÚSC jsou upraveny pouze specifika pro úředníky ÚSC vykonávající státní službu v územních samosprávných celcích.⁶⁷ Svým způsobem je v personální oblasti spojená se zákonem o státní službě i zákonem o zahraniční službě, zejména v oblasti započitatelnosti praxe úředníků ÚSC pro účast ve výběrových řízeních⁶⁸ a uznatelnosti úřednických zkoušek.⁶⁹ Z pohledu dělení právních předpisů jde o veřejnoprávní normu. Správní řád, jako procesní norma, k zákonu o úřednících ÚSC v personální oblasti je nevztahný. Zákon o úřednících ÚSC je postaven na principech transparentnosti⁷⁰ a klade vysoký akcent na profesionalitu.⁷¹ Zákon o úřednících ÚSC se vztahuje na úředníky územních samosprávných celků a pracovní vztahy se řídí zákoníkem práce. Zákon o úřednících ÚSC se nevztahuje na zaměstnance územního samosprávného celku zařazené v jeho organizační jednotce, zařazené v jeho zvláštních orgánech a na zaměstnance vykonávající výhradně servisní, pomocné nebo manuální práce nebo na ty, kteří takový výkon řídí.⁷²

⁶² Srov. ustanovení § 47 a § 48 zákona o zahraniční službě.

⁶³ Srov. ustanovení § 3 odst. 1 písm. a) zákona o zahraniční službě.

⁶⁴ Srov. ustanovení § 36 až ustanovení § 38, ustanovení § 39 zákona o zahraniční službě.

⁶⁵ Srov. ustanovení § 15, ustanovení § 51 až ustanovení § 53 zákona o zahraniční službě.

⁶⁶ Srov. ustanovení § 3 odst. 1 písm. b) zákona o zahraniční službě.

⁶⁷ Srov. ustanovení § 1 zákona o úřednících ÚSC.

⁶⁸ Např. srov. ustanovení § 57 odst. 2 písm. c) zákona o státní službě.

⁶⁹ Srov. ustanovení § 36 zákona o státní službě.

⁷⁰ Srov. ustanovení § 6 a dále zákona o úřednících ÚSC.

⁷¹ Srov. ustanovení § 1 zákona o úřednících ÚSC.

⁷² Srov. ustanovení § 1 odst. 3 zákona o úřednících ÚSC.